

УДК 378.371.134:792.8(430)

ТКАЧЕНКО Ірина Олександрівна –
аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного
педагогічного університету імені А.С.Макаренка
e-mail: iratkachenko1992@mail.ru

СТРУКТУРА ВИЩОЇ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Друга половина ХХ – початок ХХІ століть характеризується періодом соціально-економічних, демографічних, політичних і культурних змін у світі. Сучасне суспільство потребує від людей високого рівня освіченості, що й обумовлює інноваційну концепцію розвитку освіти в цілому. Глобалізація, конкуренція, соціально-економічна криза сучасного українського суспільства зумовлює потребу в удосконаленні структури хореографічної освіти країни загалом, та вищої зокрема, і спонукає до пошуку нових підходів в організації процесу навчання майбутніх фахівців хореографії.

Вивчення особливостей системи вищої освіти Німеччини викликає неабиякий інтерес, тому що ця країна є однією з центральних європейських держав з багатовіковим досвідом та сталими традиціями, де освіта і наука посідають пріоритетне положення. Система вищої освіти Німеччини є досить цікавим об'єктом досліджень для світової спільноти і відіграє важливу роль у розвитку європейського освітнього простору. Різноманітність структури вищої хореографічної освіти, спеціальностей та кваліфікацій в Німеччині залишають за країною одне з передових місць на ринку праці. Тому вивчення структури вищої хореографічної освіти Німеччини на сучасному етапі є актуальним і потребує більш детального розкриття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз актуальних досліджень засвідчив, що проблемам вищої хореографічної освіти присвячено низку робіт, серед яких слід відзначити праці українських науковців, таких як А. Ветринська, О. Касьянова, Л. Пушкар, Т. Прокопович, Т. Повалій та інші. У їхніх працях розглянуто питання хореографічного навчання та виховання, становлення, розвитку, функціонування та перспективи вітчизняної мистецької освіти.

Структурним особливостям системи вищої освіти Німеччини присвячені роботи багатьох іноземних дослідників, зокрема С. Адама, Д. Бакера, Б. Белера, Г. Берхольда, Р. Валькмана, Б. Вульфсона, А. Гоффмана тощо. Значний внесок у розроблення теоретичних основ хореографічної освіти

Німеччини зробили провідні компаративістики (Г. Вальсдорф (H. Walsdorf), Е. Каттнер-Улріх (E. Kattner-Ulrich), Г. Кляйнс (G. Kleins), Ф.-М. Петер (F.-M. Peter), П. Примавези (P. Primavesi) та інші). Однак, незважаючи на наявність такої кількості досліджень у цій галузі, досі залишається недостатньо вивчена структура вищої хореографічної освіти в Німеччині.

Мета статті – розкрити структурні аспекти вищої хореографічної освіти в Німеччині.

Виклад основного матеріалу дослідження. У філософії термін «структура» означає відносно самостійну і стійку єдність елементів, їхніх відносин і цілісності об'єкта, які забезпечують тотожність самому собі. Структура тлумачиться як спосіб організації внутрішніх відношень системи, мережа відносно сталих, упорядкованих зв'язків між елементами, сукупність стійких зв'язків об'єкта, що забезпечують його цілісність. Структура нерозривно пов'язана із системою. Система («сполучення», «ціле», «з'єднання») – множина взаємопов'язаних елементів, що взаємодіє з середовищем, як єдине ціле і відокремлена від нього [2].

Поняття «структура» та «система» найчастіше зустрічаються у педагогіці. Система освіти – це сукупність навчально-виховних і культурно-освітніх закладів, наукових, науково-методичних і методичних установ, науково-виробничих підприємств, державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування в галузі освіти, які здійснюють освіту і виховання громадян [4].

Аналіз німецької наукової літератури дає можливість стверджувати, що загалом система освіти в ФРН складається із чотирьох ступенів. Дошкільне виховання (від нім. Elementarbereich, die Kindergarten) не входить до її складу, так як воно здійснюється у дитячих садках, нульових класах та шкільних дитячих садках для дітей шкільного віку. Воно не є обов'язковим, але у віці 5 років дитячий садок відвідують майже всі діти. Основними чотирма ступенями слугують:

– початкова освіта (від нім. Primarbereich / die Grundschule), що надається у 4-х річних початкових школах;

– перша ступінь середньої освіти – неповна середня освіта (від нім. Sekundarbereich I) – (5 – 10 класи), що

включає різні типи шкіл: основну школу (від нім. die Hauptschule) – (5 – 9 класи), реальну школу (від нім. die Realschule) – (5 – 10 класи), гімназію (від нім. das Gymnasium) – (5 – 10 класи), загальну школу (від нім. die Gesamtschule) – (5 – 10 класи) та професійні школи нижчої ланки (від нім. das Berufsgrundbildungsjahr);

– друга ступінь середньої освіти – повна середня освіта (від нім. Sekundarbereich II): (11 – 13 класи) гімназій різних типів (від нім. Allgemeine Hochschulreife / Gymnasiale Oberstufe), професійні школи підвищеного типу: професійно-технічні гімназії, спеціальні училища підвищеного рівня, професійне спеціалізоване училище (від нім. Fachhochschulreife: die Berufsfachschule, die Fachoberschule, die Berufsoberschule), що готують до вступу у вищі навчальні заклади з певної спеціальності;

– вища освіта (від нім. die Hochschulwesen);

Звертаючись до національної рамки кваліфікацій Німеччини, слід відзначити, що загалом країна характеризується кількома типами вищих навчальних закладів:

– Hochschule – це, як правило, виш гуманітарного спрямування;

– Fachhochschule – інститут прикладних наук або вища професійна школа, особливості яких – тісний зв'язок з теорією та практикою;

– Universitaet – університет, де може реалізовуватися велика кількість програм різних предметних галузей (бл. 400). Студенти особисто займаються науковою діяльністю – фундаментальними і прикладними дослідженнями. У разі успішного закінчення навчальних програм студентам присвоюються дипломи (Diplom), ступінь магістра (Magister) і доктора наук (Doktor), звання доцента/професора (Habilitationrecht), а також може вручатися сертифікат, котрий дає право на викладацьку діяльність у виші [9].

Також, є ряд спеціалізованих вищих навчальних закладів, наприклад: педагогічні училища, теологічні школи, мистецькі та музичні школи, школи кінематографу і т.д.

Загалом хореографічна освіта Німеччини відбувається на всіх чотирьох ступенях. Проте, на основі аналізу офіційного сайту Федерального Міністерства освіти і досліджень Німеччини [6] та статистичної інформації документу «Танцювального плану Німеччини» (2005–2010) [19], було з'ясовано, що професійна підготовка фахівців хореографії в країні здійснюється у середньоспеціальних та вищих навчальних закладах шляхом вивчення спецдисциплін і предметів загальноосвітнього блоку з урахуванням специфіки соціокультурної діяльності, у межах якої належить працювати хореографу. До середньоспеціальних хореографічних

навчальних закладів відносяться: балетні академії, балетні школи, професійні школи, центри танцю та інші навчальні заклади, які підпорядковуються Міністерству культури і за формою власності є державними і приватними.

Модернізація структури вищої хореографічної освіти в Німеччині передбачає реорганізацію старих і створення нових вищих хореографічних шкіл в країні, які демонструють своєю діяльністю високий рівень хореографічної підготовки фахівців. Нині вищу хореографічну освіту можна здобути у вишах різного типу (університети, вищі танцювальні школи та вищі мистецькі школи), які здійснюють хореографічну підготовку за окремими та змішаними спеціальностями, а саме: танець, педагогіка танцю, хореографія тощо.

Аналіз офіційних сайтів вищих навчальних закладів Німеччини та систематизація наукових джерел дозволили конкретизувати структуру вищої хореографічної освіти країни за такими показниками: типи вищих навчальних закладів, структурні підрозділи, напрям підготовки, форма власності та показано її в таблиці 1.1. «Структура вищої хореографічної освіти в Німеччині» (див. таблицю 1.1). З'ясовано, що навчальні заклади діють на основі державної і приватної форми власності.

На основі аналізу структури вищої хореографічної освіти в Німеччині було виділено три вищі танцювальні школи (Вища школа танцю ім. Грет Палукки в Дрездені, Вищий міжгалузевий центр танцю в Берліні, Державна школа балету і артистизму в Берліні), п'ять університетів (Вільний університет Берліну, Гессенський університет ім. Юстуса Лібіха, Університет Гамбурга, Університет мистецтв Фолькванг та Німецький спортивний університет), шість вищих художніх шкіл (Вища школа драматичного мистецтва ім. Ернста Буша в Берліні, Вища школа музики і танцю в Кельні, Вища школа музики і театру в Мюнхені, Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні, Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі, а також Вища школа мистецтв і суспільства в Аланусі).

Таблиця 1.1

Структура вищої хореографічної освіти в Німеччині

Типи вищів	Назва навчальних закладів	Структурні підрозділи	Напрямок	Форма власності
Вищі танцювальні школи	Вища школа танцю ім. Грет Палукки в Дрездені		Танець; Педагогіка танцю; Хореографія	державний
	Вищий міжгалузевий центр танцю в Берліні		Сучасний танець; Хореографія; Соло/ Танець/ Авторська постановка	державний
	Державна школа балету в Берліні і школа артистизму		Специфічний танець	державний

Університети	Вільний університет Берліну	Факультет філософії й гуманітарних наук: Інститут театральних наук: Відділ театру і танцю	Наука про танець	державний
	Гіссенський університет ім. Юстуса Лібіха	Інститут прикладних театральних наук	Хореографія і перформанс	державний
	Університет Гамбурга	Факультет педагогіки і психології	Performance Studies	державний
	Університет мистецтв Фолькванг	Інститут сучасного танцю	Танець; Танцювальна композиція; Педагогіка танцю	державний
	Німецький спортивний університет в Кельні	Інститут танцю і культури руху	Танцювальна культура	державний
і школи	драматичного мистецтва ім. Ернста Буша в Берліні	Відділ танцю.	танець; Хореографія	державний
	Вища школа музики і танцю в Кельні	Центр сучасного танцю	Танець; Наука про танець	державний
	Вища школа музики і театру в Мюнхені	Балетна академія	Танець	державний
Вищі мистецькі	Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні	Факультет образотворчого мистецтва	Танець; Хореографія і перформанс; Contemporary Dance Education	державний
	Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі	Академія танцю	Танець; Педагогіка танцю	державний
	Вища школа мистецтва і суспільства ім. Алануса в Бонні		Евритмія	приватний

Нами було з'ясовано, що основними структурними підрозділами вишів є факультети філософії й гуманітарних наук, факультети педагогіки і психології. Крім того у структурі вишів створено інститути танцю. Більш того хореографічна підготовка фахівців Німеччини відбувається при інститутах театральних наук та відділах театру.

Стало можливим прослідкувати залежність типу вищого навчального закладу і спеціальностей, які отримують його випускники, тобто стандартів освіти. Так, за спеціальністю «Танець» можна навчатися у семи вищих навчальних закладах: Вищій школі танцю ім. Грет Палукки в Дрездені, Університеті мистецтв Фолькванг, Німецькому спортивному університеті, Вищій школі музики і танцю в Кельні, Вищій школі музики і театру в Мюнхені, Вищій школі музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні, а також у Державній вищій школі музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі [16; 8; 7; 11; 12; 10; 18].

Спеціальність «Хореографія» присутня у трьох вищах, зокрема: Вищій школі танцю ім. Грет Палукки в Дрездені, Вищому міжгалузевому центрі танцю в Берліні та Вищій школі драматичного мистецтва ім. Ернста Буша в Берліні [16; 14; 13]. Вища школа танцю ім. Грет Палукки в Дрездені, Університет мистецтв Фолькванг, а також Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі

готують майбутніх викладачів хореографії для вищої школи за спеціальністю «Педагогіка танцю» [16; 8; 18]. Вищий міжгалузевий центр танцю в Берліні пропонує, як окремий напрям, спеціальність «Сучасний танець» [14], спеціальність «Сценічний танець» існує у двох навчальних закладах, а саме: Державній школі балету в Берліні та школі артистизму і в Вищій школі драматичного мистецтва ім. Ернста Буша в Берліні [17; 13]. Спеціальність «Танцювальна композиція» діє в Університеті мистецтв Фолькванг [8].

Слід відзначити, що німецька вища хореографічна школа характеризується появою новітніх спеціальностей, так званої «хореографії майбутнього», а саме перформанс і контемп. Дані спеціальності присутні у Вищій школі музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні, а також в Гіссенському університеті ім. Юстуса Лібіха та Університеті Гамбурга [10; 15; 20]. Вільний університет Берліну і Вища школа музики і танцю в Кельні пропонують спеціальність «Наука про танець», де крім базової підготовки хореографів, займаються науковими дослідженнями у галузі танцю [3; 11].

Нині все більшу популярність у системі хореографічної освіти Німеччини завойовує хореотерапевтична модель освіти, прикладом якої виступає Вища школа мистецтв і суспільства в Аланусі, де здійснюють підготовку фахівців хореографів за спеціальністю «Евритмія». Педагоги Німеччини навчають як потрібно сполучати гармонічні рухи, котрі нагадують танець, з поетичною мовою та музикою. Евристичні рухи вважаються художніми і одночасно лікувальними, так як засновані на глибокому розумінні краси і законів музики та мови. Слід відзначити, що сьогодні фахівці у галузі евритмії користуються великою популярністю не тільки в країнах Європейського Союзу, а й в усьому світі [5].

Аналізуючи структуру вищої хореографічної освіти в Німеччині можна стверджувати, що підготовка фахівців хореографії в країні має більш диференційований підхід і направлена на оволодіння окремої спеціальності, ніж в Україні. Такий підхід надає майбутнім хореографам більш довершено і досконально оволодіти основними знаннями й вміннями у даній галузі. Крім того, основним і популярним напрямком у німецьких вищах, в яких готують хореографів, є сучасний танець та імпровізація. Це пояснюється тим, що саме Німеччина була однією із засновників даного напрямку. Аналіз офіційних сайтів дає можливість стверджувати, що не дивлячись на переваги сучасної хореографії у вищах країни, основою все ж таки залишається класичний танець.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, аналіз та

систематизація наукової літератури дає можливість конкретизувати дефініцію поняття «структура», що тлумачиться як спосіб організації внутрішніх відношень системи, мережа відносно сталих, упорядкованих зв'язків між елементами, сукупність стійких зв'язків об'єкта, що забезпечують його цілісність.

Структурні особливості організації системи освіти в Німеччині відзначаються тим, що загалом німецька система освіти складається із чотирьох ступенів: початкова школа, середня школа, яка складається з двох рівнів та вища школа. Вища школа ФРН представлена кількома типами навчальних закладів, зокрема Hochschule (виш гуманітарного спрямування), Fachhochschule (інститут прикладних наук або вища професійна школа), Universitaet (здійснюються фундаментальні наукові дослідження).

На основі аналізу і систематизації німецьких наукових джерел і офіційних сайтів вищих навчальних закладів було розглянуто сучасну структуру вищої хореографічної освіти в Німеччині. Виділено три вищі танцювальні школи (Вища школа танцю ім. Грет Палукки в Дрездені, Вищий міжгалузевий центр танцю в Берліні, Державна школа балету і артистизму в Берліні), п'ять університетів (Вільний університет Берліна, Гессенський університет ім. Юстуса Лібіха, Університет Гамбурга, Університет мистецтв Фолькванг та Німецький спортивний університет), шість вищих художніх шкіл (Вища школа драматичного мистецтва ім. Ернста Буша в Берліні, Вища школа музики і танцю в Кельні, Вища школа музики і театру в Мюнхені, Вища школа музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні, Державна вища школа музики і образотворчого мистецтва в Мангеймі, а також Вища школа мистецтв і суспільства в Аланусі).

Німецька система освіти характеризується чисельністю освітніх програм, не виключенням є і вища хореографічна освіта. Було з'ясовано, що основними напрямками за якими здійснюють підготовку майбутніх хореографів в країні є «Танець», «Хореографія», «Сучасний танець», «Сценічний танець», «Танцювальна композиція», «Хореографія і перформанс», «Наука про танець», «Евритмія».

Публікація не вичерпує висвітлення проблеми. Предметом подальших досліджень стане порівняльний аналіз структури хореографічної освіти в інших німецькомовних країнах та виокремлення позитивних концептуальних ідей, що можуть бути використані під час розробки Україною стратегічних напрямів реформ у галузі мистецької освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Морозова Г. Разработка национальной рамки квалификаций Германии в контексте стратегии обучения в течении всей жизни / Г. Морозова. // Инновационные проекты и программы в образовании. – 2015. – № 1. – С. 76–81.
2. Перегудов Ф. Введение в системный анализ / Ф. Перегудов, Ф. Тарасенко. – М.: Высшая школа, 2012.
3. Свободный университет Берлина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://euni.ru/ucbeba/vysshee-obrazovanie/v-germanii/universitety/berlin/fu>.
4. Система освіти України, її структура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-4033.html>.
5. Alanus Hochschule für Kunst und Gesellschaft [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.alanus.edu/studium/studienangebote/eurythmie/hochschulzertifikat-eurythmie-in-soz-arbeitsfeldern.html>.
6. Bundesministerium für Bildung und Forschung [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <https://www.bmbf.de/>.
7. Deutsche Sporthochschule Köln [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.dshs-koeln.de/>.
8. Folkwang Universität des Künste [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.folkwang-uni.de/home>.
9. German System of Education [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.pro-rector.ru/default>.
10. Hochschule für Musik und Darstellende Kunst Frankfurt Main [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.hfmdk-frankfurt.info/>.
11. Hochschule für Musik und Tanz Köln [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes:
12. Hochschule für Musik und Theater München [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.musikhochschule-muenchen.de>.
13. Hochschule für Schauspielkunst «Ernst Busch» Berlin [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: Hochschuluebergreifendes-Zentrum-Tanz-Berlin (HZT) [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: [www-hzt-berlin.de](http://www.hzt-berlin.de).
14. Justus Liebig Universität Gießen [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.inst.uni-giessen.de/>.
15. Palucca Hochschule für Tanz Dresden [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes:
16. Staatliche Ballettschule Berlin und Schule für Artistik [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.staatliche-ballettschule-berlin.de/>.
17. Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst Mannheim – Akademie des Tanzes [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes:
18. Tanzplan Deutschland [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <http://www.tanzplan-deutschland.de/>.
19. Universität Hamburg [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes: <https://www.uni-hamburg.de/>.

REFERENCES

1. Morozova, G. (2015). *Rasrabotka natsionalnoi ramku kvalifikatsii Germanii v kontekste strategii obychneniya v techenii vsei shisni [innovatsionni proektu i program v obrazovanii]*. [The development of a national qualifications framework Germany in the context of learning strategies throughout life]. Moscow.
2. Peregydov, F. (2012). *Vvedenie v sistemnyi analas*. [Introduction to system analysis]. Moscow: Visshaa schola.
3. *Svobodnii universitet Berlina* [Free University of Berlin] <http://euni.ru/ucheba/vysshee-obrazovanie/v-germanii/universitety/berlin/fu>.
4. *Sistema osvitu Ukrainu, ii strukturna* [Система освіти України, її структура] <http://www.info-library.com.ua/books-text-4033.html>.
5. Alanus Hochschule for art and society [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.alanus.edu/studium/studienangebote/eurythmie/hochschulzertifikat-eurythmie-in-soz-arbeitsfeldern.html>.
6. The Federal Ministry of education and research [electronic resource]. – The Regime of access: <https://www.bmbf.de/>.
7. German sport University Cologne [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.dshs-koeln.de/>.
8. Folkwang University of the arts [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.folkwang-uni.de/home/>
9. The German System of Education [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.pro-rector.ru/default>.
10. University of music and Performing arts in Frankfurt Main [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.hfmdk-frankfurt.info/>.
11. University for music and dance Cologne [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.hfnt-koeln.de/studiengaenge/ba/tanz>.
12. University for music and Theater in Munich [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.musikhochschule-muenchen.de>.

13. Hochschule für schauspielkunst "Ernst Busch" in Berlin [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.hfs-berlin.de>.
14. High school over-reaching centre dance Berlin (HZT) [The electronic resource]. – The Regime of access: www.hzt-berlin.de.
15. Justus Liebig University of Giessen [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.inst.uni-giessen.de/>.
16. Palucca University of dance Dresden [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.palucca.eu>.
17. State ballet school of Berlin and school for circus arts [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.staatliche-ballettschule-berlin.de/>.
18. State University of music and performing arts Mannheim Academy of dance [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.muho-mannheim.de>.
19. Dance plan Germany [electronic resource]. – The Regime of access: <http://www.tanzplan-deutschland.de/>.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ТКАЧЕНКО Ірина Олександрівна – аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Наукові інтереси: розвиток вищої хореографічної освіти в Німеччині та інших німецькомовних країнах.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

TKACHENKO Irina Oleksandrivna – Postgraduate student, Sumy state pedagogical University named after A. S. Makarenko.

Circle of scientific interests: the development of higher choreographic education in Germany and other German-speaking countries.

УДК 78:37. 091.2: 378. 22

У СІНМЕЙ –

аспірант кафедри фортепіанного виконавства та художньої культури Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
e-mail: bondarenko_ang@ukr.net

**АКСІОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ
МАГІСТРАНТІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Розглядаючи наукові підходи до магістерської підготовки, слід зупинитися на *аксіологічних тенденціях* навчання майбутніх музикантів-педагогів. У цьому зв'язку доцільно зазначити, що реалізація новітніх заходів у системі освіти актуалізує проблему цінностей, ціннісних відношень і орієнтацій майбутніх магістрів у сфері музичної педагогіки. Сьогодні, як

ніколи, стає актуальним проблема комплексної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва, що вимагає розгляду питання активізації ціннісних орієнтацій магістрантів в процесі їхнього емоційного ставлення до художніх цінностей, явищ педагогічної реальності [2]. Орієнтація магістрантів на осягнення цінностей мистецтва виступає інструментом формування їхніх життєвих позицій, світоглядних установок як